

Sygn. akt I UK 387/13

POSTANOWIENIE

Dnia 3 lutego 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z odwołania J. W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.
o prawo do emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 3 lutego 2014 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 21 marca 2013 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 21 marca 2013 r. Sąd Apelacyjny w (...) – w sprawie z odwołania J. W. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S. o prawo do emerytury – oddalił apelację ubezpieczonego od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w K. z dnia 27 czerwca 2012 r., którym Sąd Okręgowy oddalił odwołanie ubezpieczonego od decyzji organu rentowego z dnia 29 lutego 2012 r. Decyzją tą odmówiono J. W. prawa do emerytury na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.; dalej jako: „ustawa emerytalno – rentowa”) w związku z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.).

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego J. W. zaskarżył skargą kasacyjną. Powołując się na przepisy art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie:

1) art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy emerytalno – rentowej przez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że okresy pracy, za które nie były za ubezpieczonego odprowadzane składki na ubezpieczenia społeczne, nie mogą być uznane za okresy składkowe w rozumieniu powołanej ustawy, co w rezultacie doprowadziło do nieuznania przez Sąd drugiej instancji okresów pracy ubezpieczonego od 16 lipca 1970 r. do 15 września 1970 r. oraz od 17 listopada 1970 r. do 30 czerwca 1971 r. za okresy składkowe;

2) art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalno – rentowej przez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na nieuznaniu okresu pracy ubezpieczonego od dnia 14 lutego 1968 r. do dnia 15 lipca 1970 r. w gospodarstwie rolnym jako okresu składkowego;

3) § 2 ust. 1 w związku z § 1 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na błędnym przyjęciu, że ubezpieczony w okresie od 12 września 1988 r. do 31 grudnia 1990 r. nie pracował w szczególnych warunkach;

4) art. 217 § 2 i § 3 k.p.c. w związku z art. 227 k.p.c. i 382 k.p.c. oraz w związku z art. 381 k.p.c. przez pominięcie (nierozpoznanie) przez Sąd drugiej instancji wniosków dowodowych, zgłoszonych przez ubezpieczonego w toku postępowania apelacyjnego w jego pismach procesowych z dnia 1 sierpnia 2012 r. oraz z dnia 3 września 2012 r., co doprowadziło do nieprzeprowadzenia przez Sąd drugiej instancji dowodów zmierzających do wykazania faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie, a które to dowody nie były sprekludowane, albowiem ich powołanie przez ubezpieczonego stało się możliwe dopiero na etapie postępowania apelacyjnego.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na przyczynę przyjęcia skargi do rozpoznania określoną w przepisie art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

W ocenie skarżącego „oczywista zasadność” jego skargi kasacyjnej wynika z tego, że Sąd drugiej instancji w sposób rażący naruszył art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy emerytalno – rentowej, uznając, że okresy pracy ubezpieczonego w Z. - od 16 lipca 1970 r. do 15 września 1970 r. oraz od 17 listopada 1970 r. do 30 czerwca 1971 r. - nie mogą być uznane za okresy składkowe z uwagi na fakt, że ówczesny pracodawca ubezpieczonego nie opłacał za niego składek na ubezpieczenia społeczne we wskazanych wyżej okresach. Powyższe stanowisko stoi w jaskrawej sprzeczności z utrwaloną linią orzecniczą Sądu Najwyższego, zgodnie z którą dla uznania danego okresu zatrudnienia za okres składkowy nie jest wymagane wykazanie opłacania składek na ubezpieczenie społeczne przez pracodawcę (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 kwietnia 2007 r., II UK 185/06, OSNP 2008 nr 9-10, poz. 143).

Skarga kasacyjna jest w sposób oczywisty uzasadniona także z uwagi na „jaskrawe” naruszenie przez Sąd drugiej instancji art. 217 § 2 i 3 k.p.c. w związku z art. 227 k.p.c. i 382 k.p.c. oraz w zw. z art. 381 k.p.c. Wskazano, że pomimo zgłoszenia przez ubezpieczonego w toku postępowania apelacyjnego w pismach procesowych z dnia 1 sierpnia 2012 r. oraz z dnia 3 września 2012 r. wniosków dowodowych o przeprowadzenie dowodu z zeznań wskazanych świadków, Sąd Apelacyjny nie rozstrzygnął w ogóle o tych wnioskach dowodowych. Powyższe oczywiste naruszenia prawa materialnego oraz procedury cywilnej doprowadziły do wydania przez Sąd drugiej instancji błędnego wyroku oddalającego apelację ubezpieczonego. Uniknięcie tych wadliwości pozwoliłoby na doliczenie do już ustalonego okresu składkowego - 24 lat, 2 miesięcy i 23 dni - okresów pracy ubezpieczonego w gospodarstwie rolnym rodziców (14 lutego 1968 r. - 15 lipca 1970 r.) oraz w Z. (16 lipca 1970 r. - 15 września 1970 r. oraz 17 listopada 1970 r. - 30 czerwca 1971 r.). Pozwoliłoby również na dodanie do ustalonych okresów pracy ubezpieczonego w warunkach szczególnych (13 lat i 2 miesiące) okresu pracy od 12 września 1988 r. do 31 grudnia 1990 r. przy budowie elektrowni atomowej M..

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. W razie powołania się na tę przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, należy w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania (art. 398⁴ § 2 k.p.c.) przedstawić wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia. Skarga jest bowiem oczywiście uzasadniona wówczas, jeżeli zaskarżone tą skargą orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurystycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły, czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, że

przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133).

W ocenie Sądu Najwyższego rozpoznającego niniejszą skargę kasacyjną – eksplikacja oczywistej zasadności skargi kasacyjnej – w myśl art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. - dotyczącej prawa do świadczenia z ubezpieczenia społecznego odnosić się musi do całego roszczenia, a nie tylko do wykazania oczywistej zasadności jednej z przesłanek tego prawa.

W rozpoznawanej sprawie nie występuje stan oczywistej zasadności skargi kasacyjnej w rozumieniu tego przepisu. Należy wprowadzić podzielić sugestię skarżącego, iż dokonana przez Sąd drugiej instancji wykładnia przepisu art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy emerytalno – rentowej nie była prawidłowa, gdyż przyjęto, że wskazany okres pracy ubezpieczonego od 16 lipca 1970 r. do 15 września 1970 r. oraz od 17 listopada 1970 r. do 30 czerwca 1971 r. nie może być zaliczony do okresu składkowego ubezpieczonego, ponieważ pracodawca nie opłacił za wskazany okres składek na ubezpieczenie społeczne skarżącego. Jest to stanowisko odmienne od judykatury Sądu Najwyższego (por. przywołany w skardze kasacyjnej wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 kwietnia 2007 r., II UK 185/06, OSNP 2008 nr 9-10, poz. 143, zgodnie z którym dla uznania okresu zatrudnienia wykonywanego przed wejściem w życie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych - za okres składkowy w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 2 i art. 6 ust. 2 tej ustawy, nie jest wymagane wykazanie przez osobę ubiegającą się o emeryturę lub rentę opłacania przez pracodawcę składek na pracownicze ubezpieczenie społeczne. Wątpliwości Sądu Apelacyjnego w obecnej sprawie mógł jednak wywoływać fakt opłacenia przez

pracodawcę składek na ubezpieczenie społeczne tylko za część wskazanego przez skarżącego okresu zatrudnienia.

Jednakże powyższa kwestia nie miała decydującego wpływu na trafność zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w (...). Zasadniczą bowiem kwestią, stosownie do przedmiotu sprawy – prawa do emerytury w obniżonym wieku w związku z pracą wykonywaną w szczególnych warunkach – było ustalenie, czy ubezpieczony udowodnił 15 – letni okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Wbrew sugestii uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, właśnie w zakresie ustalenia okresu pracy ubezpieczonego wykonywanej w szczególnych warunkach Sąd drugiej instancji dokonał oceny zeznań świadka T.W.. Zeznania pozostałych świadków, wskazanych w skardze kasacyjnej, dotyczyły pracy w gospodarstwie rolnym, co miało wpływ jedynie na ustalenie wielkości ogólnego okresu ubezpieczenia. Biorąc pod uwagę zeznania w/w świadka, Sąd drugiej instancji uznał, że okres pracy ubezpieczonego od 12 września 1988 r. do 31 grudnia 1990 r. na E. nie może być uwzględniony jako praca wykonywana w szczególnych warunkach, ponieważ we wskazanym okresie ubezpieczony nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, obowiązującym na jego stanowisku pracy, prac określonych w wykazie A Dziale V Załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. (prace zbrojarskie i betoniarskie), natomiast wykonywał prace murarskie, które nie były zaliczane do prac w szczególnych warunkach. Powyższe ustalenia faktyczne i przyjęcie, że ubezpieczony nie wykazał 15 – letniego okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przesądzało o bezpodstawności dochodzonego w sprawie świadczenia emerytalnego. Podkreślić trzeba, że podstawą prawną dochodzonego w sprawie świadczenia jest przepis art. 184 ustawy emerytalno – rentowej. Skarga kasacyjna nie zarzuca - w ramach podstawy naruszenia przepisów prawa materialnego (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.) - naruszenia przepisu art. 184 ustawy emerytalno – rentowej. Zgodnie zaś z art. 398¹³ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod rozagę nieważność postępowania.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c.